

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1947

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Γ.Δ της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

λή τὸ σημερινὸ θέατρο δὲ νομίζω ὅτι χρειάζονται τεράστια λαϊκὰ θέατρα κι' ἔργα μὲ φόρτο σκηνικό — πλῆθη κομπάρσων, πλοῦτος σκηνικῶν κλπ. Ἀπεναντίας μικρὰ συνοικιακὰ θέατρα, ἀπλῶ, ποῦ ταχτικά νὰ φιλοξενοῦν θιάσους νέων ποῦ θὰ παρουσιάζουν ἔτσι διαδοχικά σὲ κάθε συνοικία, σὲ κάθε χωριό, τὸ δραματολόγιό τους.* Ἀνανέωση τοῦ θεάτρου χρειάζομαστε μὲ τὸ ζῆλο, τὴ ζωντάνια, τὸ τάλεντο καὶ τὸν ἐνθουσιασμό τῶν νέων καλλιτεχνῶν, χωρὶς τὸ σκεπτικισμό τῶν διευθυντῶν τῶν μεγάλων θεάτρων. Ζωντανό περιεχόμενο, ἀγάπη καὶ στοργή γιὰ τὸ κοινὸ ποῦ θὰ συναζέται ν' ἀκούει τὸ σκηνικὸ μῆνυμα. Ὅχι λεπτές, ντιλετάντικες σὲ βάθος, εἰρωνείες καὶ σάτυρες, ὅπως τὸ «Ubu roi» τοῦ Alfred Jarry, παρ' ὅλο τὸ προοδευτικὸ του περιεχόμενο.

**

Ἔχω τὴν τιμὴ καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ μιλῶ μὲ τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ γαλλικοῦ ἄθεου existantialisme. Ὑπάρχουν καὶ οἱ καθολικοὶ existantia-listes: Jaspers, Gadriel Marcel κ.λ.π. Μπορῶ, λοιπὸν, νὰ μὴν τοῦ ζητήσω νὰ μοῦ καθορίσει μὲ δυὸ λόγια — ἂν εἶναι δυνατό — τίς βασικὲς ἀρχές τῆς φιλοσοφικῆς του θεωρίας;

— Δεχόμεστε τίς θεωρίες τοῦ Kierkegaard, ποῦ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Hegel ἔχει εἰσφέρει τὴν ὑποκειμενικότητα (subjectivité) καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης. Ὅμως παράλληλα δεχόμεστε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ μαρξισμού: πάλι τῶν τάξεων, βασικὸς ρόλος τοῦ οικονομικοῦ παράγοντα κ.λ.π. Μὰ θεωροῦμε σύγχρονα περιορισμένο τὸν προσδιοριστικὸ ρόλο τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος: Ὁ ἄνθρωπος προσδιορίζεται μόνος του, ἀπὸ τίς πράξεις του, εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀνεργήσει μέσα στὴν κοινωνικὴ του τάξη καὶ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τίς ἐνέργειές του. Ἐπίσης δὲ δεχόμεστε τὸν κανόνα τῆς καθορισμένης ἀπὸ τὰ πρὶν διαδοχῆς τῶν μεγάλων ἱστορικῶν φαινομένων κατὰ ἀπαράδρατη ἀναγκαιότητα γιὰτὶ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ δημιουργήσει καινούργια φαινόμενα. Ὁ ἄνθρωπος πάντα δρᾷ, ἔστω κι' ὅταν δὲν κάνει θετικὴ ἐνέργεια.

Μερικὲς ὥρες συνομιλίας μ' ἓνα ζωντανὸν ἄνθρωπο, μ' ἓναν ξεχωριστὸ συγγραφέα, εἶναι ἓνα φωτεινὸ σημάδι, παρήγορο στὴ δραματικὴ μας ἐποχὴ.

* Ἡδὴ τέτιες προσπάθειες γίνανε πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ἀπὸ τὰ λεγόμενα θέατρα ambulants καὶ συνεχίζονται καὶ τώρα κυρίως ἀπὸ τὸ σκηνοθέτη Léon Chancelier καὶ τὸν ὀνομαστὸ ἠθοποιὸ Aimé Clariond — ἔναν ἀπὸ τοὺς ἑταίρους τῆς «Comédie Française» ποῦ παραιτήθηκαν τὸ καλοκαίρι. Τὰ θέατρα αὐτὰ δὲν ἦταν ἀληθινὰ περιοδεύοντα: — ambulants — δηλαδή ποῦ νὰ ἔχουν μὲ τὸ φορητὸ τους θέατρο κι' ὅλον τὸ σκηνικὸ ἐξοπλισμό. Ἦταν ὅπως τὰ ἐννοεῖ ὁ Sartre, μὰ χωρὶς καμιὰ κρατικὴ ἐνίσχυση καὶ χωρὶς κοινωνικὸ καὶ θεατρικὸ χαρακτήρα, ἀφοῦ ἐπιμένουν κυρίως στὸν Molière καὶ τοὺς ἄλλους κλασσικούς. Ὁ Aimé Clariond, πορᾶγγεῖλε τὸ φορητὸ του θέατρο στὴν Ἄμερική κι' ἄρχισε σὲ μεταξὺ — πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ — τίς περιοδείες του σ' ἐπαρχιακὰ θέατρα μὲ τὸ θίασο «L'illustre Théâtre de France» — κατὰ μίμησιν τῆς ὀνομασίας τοῦ μολιερικοῦ θιάσου. Ὁ θίασος αὐτὸς θὰ δώσει ἀπὸ τὸν ἐρχόμενο μῆνα μερικὲς παραστάσεις στὸ θέατρο Antoine, ὅπου τώρα παίζονται τὰ δυὸ τελευταῖα ἔργα τοῦ Sartre, ποῦ θὰ «μετοικήσουνε στὸ θέατρο Mathurins».

Καὶ διάζομαι νὰ τὸ μεταδώσω ἐκεῖ κάτω, σὲ σὰς, ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες.

ΚΩΣΤΑΣ ΖΑΦΟΥΚΑΣ

Υ. Γ. Κάποια μνημόματα ποῦ δείχνουν ὅτι τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα κι' ἡ τέχνη ξεχωρίζουν κάθε τόσο στὴ γαλλικὴ πρωτεύουσα δὲ θάθελα νὰ τὰ παραλείψω: Πρῶτα, ἡ ἐπιτυχημένη ἐμφάνισιν τῆς χορευτικῆς ομάδας τῆς δ. Κούλας Πράτσινα μὲ τὴ γνήσια ἑλληνικὴ γραμμὴ τῆς χορογραφίας.

Ἔπειτα, ἡ τιμητικὴ διάκριση ἐνὸς Ἑλληνα γλύπτη, τοῦ Κώστα Βαλσάμη, στὸ «Salon d' Hiver», ποῦ τὰ τρία κεφάλια ποῦ ἐξέθεσε κινήσανε τὴν προσοχὴ καὶ τὸν ξεχωρίσαν ἀπ' ὅλα τὰ γλυπτὰ τοῦ salon αὐτοῦ, καθὼς δείχνουν οἱ πρὸ σοβρῆς κριτικές.

Καὶ τελευταῖα, ἡ μετάφραση τοῦ «Δαιμονίου» — «Le Demon» — τοῦ Γιώργου Θεοδοκᾶ ἀπὸ τὴν κυρία Μαρία Κολόμβου, ποῦ παρουσίασαν οἱ ἐκδόσεις Stock. Κ. Ζ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μ. Μιχαηλῆ: «Αἰσθητικὴ Θεώρηση τῆς βυζαντινῆς τέχνης».

Κατ' αὐτὰς κυκλοφορεῖ ἓνα σπουδαῖον ἔργον, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἐθν. Μετσοβίου Πολυτεχνεῖου κ. Μιχαηλῆ ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἰσθητικὴ θεώρηση τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης», μίᾶ ἐποπτικὴ ἀνηλεὴς τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως, ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας μεγάλας Τέχνας: τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, τὴν Γοτθικὴν καὶ τὴν Τέχνην τῆς Ἀναγεννήσεως.

Ὡς εἶνε γνωστὸν, ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη, παρ' ὅλην τὴν ἀναγνώρισίν της κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ τὸ πλῆθος τῶν γενομένων ἐπ' αὐτῆς ἐργασιῶν, δὲν ἔτυχεν εἰσεῖτι μίᾳς πλήρους ἐξετάσεως ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς τῆς πλευρᾶς. Αἱ ἐργασίαι ἡμετέρων καὶ ξένων ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὴν τεχνολογικὴν ἐξέλιξιν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης ἢ τῶν ἐπὶ μέρος μνημείων, μὲ καθορισμὸν τῆς τεχνολογίας πρὸς διαφώτισιν τῆς χρονολογίας ἢ τῆς καταγωγῆς ἐξ ἑλληνικῶν ἢ ἀνατολικῶν προτύπων.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι τινὲς ἐκ τῶν νεωτέρων ἰδίως ἱστορικῶν τῆς Τέχνης ἐξήραν τὸν ἱερατικὸν καὶ ἐκφραστικὸν χαρακτήρα τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, τὸν συμφωνοῦντα πρὸς τὸ πνευματικὸν της περιεχόμενον, ὡς εἶνε οἱ Kōmsted, Wulff, Demüs, Alpatov κ.ἀ., ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ ἔρευνα εἶνε μονομερῆς καὶ ἀτελής (περιορίζεται ἄλλως τε εἰς ὀρισμένους ἐποχάς, ὀρισμένα μνημεῖα καὶ ὀρισμένα εἶδη).

Τὴν ἑλλειψιν αὐτὴν ἐρχεται νὰ πληρώσῃ κατὰ τὸν καλύτερον δυνατόν τρόπον τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μιχαηλῆ. Ὁ συγγραφεὺς, συλλαμβάνων αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ θέματος, καθορίζει τὸ βασικὸν καὶ κυρίαρχον καλλιτεχνικὸν αἰσθητικὸν, ὅπερ διέπει ὁλόκληρον τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην, ὡς ὑπαγόμενον εἰς τὴν αἰσθητικὴν κατηγορίαν τοῦ Ἰψηλοῦ. Ἡ ἐκφρασις τοῦ Ἰψηλοῦ τίθεται ὀφθαλμῶς ὡς ἡ ἐνιαία βασικὴ διάθεσις, συνεπὲς ἐπακόλουθον τῆς ὁποίας εἶνε ὅλα τὰ μορφολογικὰ στοιχεία τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, αὐτὰ ἐξετάζονται κατόπιν εἰς κάθε ἐκφρασιν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς μὲ σύστημα, πληρότητα καὶ σαφήνειαν.

Καὶ κατὰ πρῶτον καθορίζει ὁ συγγραφεὺς τὴν αἰσθητικὴν κατηγορίαν τοῦ Ἰψηλοῦ, ἧτις διέπει τὴν χριστιανικὴν τέχνην, καὶ τὴν αἰσθητικὴν κατηγορίαν τοῦ ὀραίου, ἧτις διέπει τὴν κλασσικὴν

ἑλληνικὴν τέχνην. Ἡ διαφορὰ τῶν αἰσθητικῶν κατηγοριῶν, αἰτινες διέκρινον τὴν ἔκφρασιν τῶν δύο Κόσμων, εἶνε ἀναγκαία καὶ οφείλεται εἰς τὴν βασικὴν διαφορὰν τοῦ θρησκευτικοῦ ἰδεώδους. Διὰ τοῦτο ἀναλύεται ὁ ἀντικλασσικὸς ὑπερβατικὸς χαρακτήρ τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, ὡς ἀναγκαία συνέπεια τοῦ νέου πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ, γίνεταί μάλιστα καὶ ἡ ἀντιδιαστολὴ μεταξὺ τῆς ἑκφράσεως τοῦ Ὑψηλοῦ εἰς τὴν Γοθικὴν καὶ τὴν Βυζαντινὴν τέχνην.

Ἀκολουθεῖ ἐν ἐκτάσει καὶ μὲ παράθεσιν λαμπρᾶς ἐκλογῆς εἰκόνων ἡ κριτικὴ τῆς ἑκφράσεως τοῦ Ὑψηλοῦ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, Ζωγραφικὴν καὶ Γλυπτικὴν.

Ἡ ἑκφρασις τοῦ Ὑψηλοῦ εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν ὑποβάλλεται καὶ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν διάταξιν τῶν χώρων, τὴν χρῆσιν τῆς «κλίμακος» καὶ τὴν διάπλασιν τῶν μορφῶν, μὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν μιᾶς συνθέσεως δυναμικοῦ καὶ ὑπερβατικοῦ χαρακτήρος. Ὁ συγγραφεὺς ἀναπτύσσει πῶς τὸ αἰσθημα τοῦ χώρου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο ἀγνωστον καὶ εἰς τὴν κλασσικὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὠραίου, εἶνε διαφορὸν εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὕψηλοῦ καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὑποβολὴν τῆς ἐντὸς τῆς ἀπείρου ἐντὸς τοῦ πεπερασμένου περιδλήματος τοῦ ναοῦ. Εἰς τὴν ἐντύπωσιν αὐτὴν συμβάλλει: ἡ διάπλασις τῆς μάζης μὲ ἐξαυλωτικὴν διάθεσιν, ἡ γραφικὴ σύνθεσις τῶν μορφῶν καὶ ἡ ὑποβλητικὴ δύναμις τοῦ φωτός.

Ἀναλύονται πρὸς τοῦτο προέχοντα μνημεῖα τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ ἰδίως περικεντρα κτίρια, ὡς ἡ Ἁγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἐν συγκρίσει πρὸς γοθικά μνημεῖα κατορθοῦται νὰ δημιουργηθῇ ἓνα ὁμοίωμα τοῦ Σύμπαντος, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν συμβολικὴν ἔννοιαν τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ.

Ἡ μνημειώδης ἀφ' ἑτέρου Ζωγραφικὴ τῶν βυζαντινῶν ναῶν, ἥτις συνδέεται ἀναποσπαστως μὲ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν ὁποίαν καὶ συμπληρώνει, ἐκφράζει διὰ τῶν εἰκονιζομένων ἱερῶν σκηνῶν καὶ προσώπων ἀμειωτέρα καὶ παραστατικώτερα τοῦ ἀφηρημένου τρόπου τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς τὸ αἰσθημα τοῦ Ὑψηλοῦ.

Μεθοδικῶς, μὲ λαμπρᾶς ἀναλύσεις καὶ συγκρίσεις, ὁ κ. Μιχαῆλης καθορίζει καὶ ἐρμηνεύει ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὰ καλλιτεχνικά μέσα, τὰ ὅποια ἐχρησιμοποίησαν ἡ Βυζαντινὴ Ζωγραφικὴ — καὶ ἰδίως τὰ μωσαϊκά — διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐξάρῃ τὸν ὑπερβατικὸν τῆς χαρακτήρα, δίδων οὕτω τὴν πληρεστέραν ἐρμηνείαν τῆς αἰσθητικῆς τῆς Βυζαντινῆς Ζωγραφικῆς. Ἐξετάζει δηλαδὴ τὴν σημασίαν τοῦ μεγέθους τῶν εἰκόνων (ἦτοι τὴν κλίμακα), ἔπειτα τὴν σύνθεσιν, τὴν ἰδιαίτουσαν προοπτικὴν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐρμηνεύει διὰ συγκρίσεων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον-προοπτικὴν, ὡς ἀπορρέουσας κυρίως ἀπὸ τὴν ὀπτικὴν τάξιν.

Τέλος ἐξετάζει τὸ ὕψος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην, καὶ τὸν ἐξπρεσιονιστικὸν τῆς χαρακτήρα διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὕψηλοῦ περιεχομένου τῆς Βυζαντινῆς Ζωγραφικῆς.

Ἄλλ' ὁ χαρακτήρ τοῦ ὕψηλοῦ δὲν παραμένει ἀναλλοίωτος — ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Μιχαῆλης — καθ' ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῆς χιλιετοῦς ἱστορίας τῆς

Βυζαντινῆς Τέχνης.

Ἀκολουθοῦσα καὶ αὐτὴ τὸν νόμον τῆς γενέσεως, ἀκμῆς καὶ παρακμῆς, ὅστις παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν τέχνην, ἐκδηλώνεται εἰς μὲν τὴν α' περίοδον τῆς γενέσεως — κυρίως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ — μὲ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐκτάσεως, εἰς τὴν β' — τὴν μεσοβυζαντινὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τῶν Μακεδόνων καὶ Κομνηνῶν — μὲ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐντάσεως καὶ εἰς τὴν γ' περίοδον — τῶν Παλαιολόγων — μὲ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐμφάσεως. Τὰς ἰδέας δὲ αὐτάς ἐρμηνεύει μὲ πλοῦτον παραδειγμάτων ἐκ τῆς καθόλου Βυζαντινῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ Ζωγραφικῆς.

Ἄλλὰ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς καταγωγῆς καὶ τῶν ἱστορικῶν παραγόντων τῆς δημιουργίας τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης διαφωτίζει ὁ κ. Μιχαῆλης μὲ νέας, λίαν ἀξιοπροσέκτους ἀπόψεις (ζήτημα ἀναγόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης).

Τὸ πρόβλημα τῆς καταγωγῆς ἀπὸ τὴν Ρώμην ἢ τὴν Ἀνατολήν, πού ἀπησχόλησεν ἐπὶ μακρὸν τοὺς ἱστορικοὺς τῆς τέχνης, θέτει ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ διαφορητικῆς βάσεως, δίδων τὸ βάρος οὐχὶ εἰς τὸ τί λαμβάνει, ἀλλὰ εἰς τὸ πῶς ἀφομοιώνει καὶ συνθέτει τὰ δανειζόμενα στοιχεῖα καὶ πῶς προθεθεῖ τεχνικῶς αὐτά καὶ τὰ διαποτίζει μὲ πνεῦμα νέον, μὲ πνεῦμα ἀνώτερον καὶ πρωτότυπον. Ἡ ἀνωτέρα δὲ αὐτὴ συνθετικὴ καὶ ἀφομοιωτικὴ δύναμις τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης προσέδωκε μέτρον καὶ ἰδεαλισμὸν εἰς τὴν σχηματικότητα καὶ τὸν ἀτεγκτον ὕψηλόν τόνον τῆς Ἀνατολῆς, ἐσωτερικότητα δὲ εἰς τὰ δάνεια τῆς Ρώμης μὲ τὸ πομπῶδες καὶ μεγαλεπήβολον ὕψος τῶν, ἀλλὰ βάρβαρα τεχνικῶς καὶ ὕλιστικὰ τὸν χαρακτήρα ἔργα.

Δι' αὐτὸ κατὰ δάθος ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη εἶνε τέχνη ἐλληνικὴ παρά τὸν ὕψηλόν τῆς χαρακτήρα.

Ὁ ρωμαϊκὸς παράγων, ὡς ὕλιστικὸς καὶ ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν πνευματικότητα τοῦ χριστιανισμοῦ, ταχέως ἠτόνησε καὶ ἀπέμεινε ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἀνατολή, ὡς οἱ μόνοι παράγοντες εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης.

Ὁ δυαδισμὸς μεταξὺ ἀνατολικῶν καὶ ἑλληνικῶν στοιχείων, μεταξὺ ἐπισήμου ἀλικῆς καὶ λαϊκοῦ χαρακτήρος μοναχικῆς τέχνης, ἔχει βεβαίως παρατηρηθῆναι πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ ὁ κ. Μιχαῆλης τὸν ἐξετάζει μὲ πρῶτον πρωτότυπον. Δέχεται δηλαδὴ καὶ τὸν δυαδισμὸν ὡς τάσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος νὰ διχάζεται καὶ ν' ἀνανεώνεται (παρόμοιον διχασμὸν καὶ ἀνανέωσιν λ. χ. διαβλέπει καὶ εἰς τὴν διαφορὰν δωρικοῦ καὶ ἰωνικοῦ ρυθμοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην). Ἐπομένως ὁ δυαδισμὸς αὐτὸς ἀνατολικῶν καὶ ἑλληνικῶν στοιχείων εἰς τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην εἶνε διττός καὶ ὑπάρχει τόσον εἰς τὴν ἐπίσημον ἀλικὴν Τέχνην ὅσον καὶ εἰς τὴν λαϊκὴν μοναχικὴν. Ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ εἶναι πολὺ διαφωτιστικὴ καὶ ἔχει βαθεῖαν ἀπήχησιν, διότι αἶρει τὸ ἀκατανόητον τῆς συνυπάρξεως πολλᾶκις τῶν δύο κατευθύνσεων εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ εἰς τὰ μωσαϊκά (τοῦ Δαφνίου λ. χ.), ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου, ἀκόμη ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔργου, συνυπάρξεως ἢ ὁποῖα ματαίως μέχρι τοῦδε ἐζητήθη νὰ ἐρμηνευθῇ μὲ ἐπιρροάς, ἢ μὲ σχολάζ, ἢ μὲ ἀντίγραφα προτύπων.

Τέλος ὁ συγγραφεὺς ἐπισκοπεῖ φιλοσοφικῶς εἰς τὰ δύο σπουδαιότατα κεφάλαια τοῦ βιβλίου του τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης ἐν γένει, ἀναζητῶν μίαν νομοτέλειαν εἰς τὴν ἐξέλιξίν της, ὡς ἐπραξαν οἱ Wölfflin, Smarsov, Panofsky κ. ἄ. Ἐν ἀντιθέσει ὁμοῦ πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀνεπὴς πρὸς ὅσα ἀνωτέρω ἀνέπτυξε, θέτει ὡς ὑπερτάτην βασικὴν ἔννοιαν τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκφράσεως κάθε ἐποχῆς μίαν αἰσθητικὴν κατηγορίαν. Ὁρμώμενος δὲ ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴν κλασσικῆς καὶ χριστιανικῆς Τέχνης καὶ τῆς Τέχνης τῆς Ἀναγεννήσεως, θεωρεῖ ὅτι ἡ αἰσθητικὴ κατηγορία τοῦ Ὁραίου διαδέχεται τὴν αἰσθητικὴν κατηγορίαν τοῦ Ὑψηλοῦ καὶ τὰνάπαλιν, ἐπειδὴ αἱ δύο αὐταὶ κατηγορίαι εἶνε αἱ βασικαὶ αἰσθητικαὶ κατηγορίαι καὶ διότι κάθε ἐποχὴ Τέχνης διέρχεται μίαν περιόδον γενέσεως, ἀκμῆς καὶ παρακμῆς, ὁπότε τεῖνει εἰς τὴν ἀντίθεσίν της. Ἡ περίοδος πρὸ μεσολαβῆς κάθε φορά μεταξὺ ἀκμῆς καὶ παρακμῆς (ὡς εἶνε τὸ Ροκοκὸ) διέπεται ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴν κατηγορίαν τῆς χάριτος, ἥτις ἐκ φύσεως, ὅπως ἀναλύει, συγγενεῖται καὶ μὲ τὸ Ὁραῖον καὶ μὲ τὸ Ὑψηλόν.

Αἱ αἰσθητικαὶ κατηγορίαι χαρακτηρίζουν τὸ ἀντίστοιχον πρὸς τὴν κοσμοθεωρίαν τῆς ἐποχῆς καλλιτεχνικόν συναίσθημα. Ὁφείλεται δὲ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν κοσμοθεωρητικῶν ἐξελίξεων εἰς τὴν ἐκείστοτε κυριαρχίαν τῆς θεοκρατικῆς ἢ τῆς ἀνθρωποκεντρικῆς ἀντιλήψεως.

Τὴν θεώρησιν τῆς ἱστορίας τῆς Τέχνης διὰ μέσου τοῦ πρίσματος τῶν αἰσθητικῶν κατηγοριῶν ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς αἰσθητικὴν θεωρίαν καὶ ὡς πρώτην αὐτῆς ἐφαρμογὴν παρουσιάζει τὴν εἰς τὸ ἔργον του γενομένην ἀνάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης.

Ὅτω τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ κ. Μιχαλῆ μὲ τὴν αἰσθητικὴν — φιλοσοφικὴν του ἀναλυτικότητα ἀποκτᾷ μεγάλην σπουδαιότητα ὄχι μόνον διὰ τοὺς εἰδικῶς ἀσχολουμένους μὲ τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον διὰ τοὺς ἱστορικοὺς τῆς Τέχνης, τοὺς ἀρχιτέκτονας, τοὺς καλλιτέχνους καὶ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐνοήσουν τὴν ἀξίαν τῆς μεσαιωνικῆς μας Τέχνης, θὰ ἔχη δὲ ἀσφαλῶς ἀπήχησιν καὶ εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δελτίο ἀναλυτικῆς βιβλιογραφίας.

31. — Κάκιας Ναταρίδου, *Ζωγραφικὴ*. Ἀθήνα 1946. <Τυπογραφία «Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας» Α.Ε.>, 80, σελ. 95 καὶ 14 hors-texte εἰκόνες.

Τὸ ἀπόσταγμα τῆς καλλιτεχνικῆς πείρας μιᾶς ὀλάκερης ζωῆς, ποὺ κλείνει στοχασμοὺς γιὰ τὴν Τέχνην γενικὰ κ' εἰδικότερα γιὰ τὶς διάφορες σχολὰς καὶ τεχνοτροπίας, ὅπως καὶ πλατειαὶ ἀνάλυσιν τῆς θεωρίας τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ ζωγράφου.

32.— Ὑπόμνημα τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου

Γιὰ τὴ σημερινὴν ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν τῆς Χώρας. Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατο κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας. [Στὸ τέλος:] 30 Σεπτεμβρίου 1946. 80, σελ. 4. Χωρὶς σελίδα τίτλου καὶ χωρὶς ξώφυλλο.

Ἐπίμνημα μὲ «τ' ἀπαραίτητα μέτρα γιὰ τὴν ἀμνηστικὴν ἀντιμετώπιση τῶν μεγάλων ἀναγκῶν τῆς Παιδείας».

Γ. Ι. ΦΟΥΣΑΡΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Κ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Τὰ λίγα ἀξιόλογα φιλολογικὰ δημοσιεύματα τοῦ τελευταίου δεκαπενθημέρου θὰ σχολιασθοῦν στὸ ἐρχόμενο τεύχος.

Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Δημοσία συνεδρία τῆς Ὀλομελείας τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1947

1) Εἰδικὴς παρουσιάσεις βιβλίων ἀπὸ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς: 1) Σπυρ. Μελά: «Φλογισμένα Πέλαγα». 2) Γεωργίου Μπαλῆ: Παναγιώτου Πουλίτσα «Σχέσεις πολιτείας καὶ ἐκκλησίας». 3) Νικολάου Ἐξαρχοπούλου: Κ. Κύρου «Τὰ ὀραιότερα παραμῦθια τοῦ κόσμου». 4) Γεωργίου Σωτηρίου: Π. Μιχαλῆ «Αἰσθητικὴ θεώρηση τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης». — Ἐπιστημονικὴ ἀνακοινώσεσι: 1) τοῦ προέδρου μέλους τῆς Ἀκαδημίας κ. Βασιλείου Κριμπᾶ: «Δικαιολογεῖται ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως ἡ κατὰ τῶν ζηροσταφιδικῶν ὀντων καταφορά;» 2) τοῦ προέδρου μέλους τῆς Ἀκαδημίας κ. Κωνσταντίνου Ἰσακίδου «Ἐργασίαι ἐν Ἑλλάδι τῷ 1946 διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Δ. Δ. Ι. πρὸς καταπολέμησιν τῶν βλαπτικῶν τῆ γεωργία ἐντόμων». 3) τοῦ κ. Ν. Κλεισιούνη ἀπὸ τὸν ἀκαδημαϊκὸ κ. Γεώργιο Ἰωακείμογλου: «Ἡ διαβατότης τῶν μεμβρανῶν τοῦ ὡτοῦ δρυινοῦ. ἰ μέρος Διαβατότης εἰς μερικὸς ἠλεκτρολύτας». 4) τοῦ κ. Γρηγορίου Λαμπράκη ἀπὸ τὸν ἀκαδημαϊκὸ κ. Γεώργιο Ἰωακείμογλου: «Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐνεργείας τῆς ὁρμόνης τοῦ ὀπισθίου λοβοῦ τῆς ὀποφύσεως ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ὀδατανθράκων κατὰ τὴν κύησιν».

Δημοσία συνεδρία τῆς Ὀλομελείας τῆς 13 Φεβρουαρίου 1947

1) Εἰδικὴς παρουσιάσεις βιβλίων ἀπὸ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς: 1) κ. Ν. Ἐξαρχοπούλου: «Γενικὴ Διδακτικὴ». 2) κ. Γ. Μπαλῆ: Παναγ. Πουλίτσα «Σχέσεις πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας». 3) κ. Γ. Π. Οἰκονόμου: Τάκη Σακελλαρίου «Ἑλλάς καὶ ἀθλητισμός». 4) κ. Γ. Ρωμαίου: Κ. Κτισσοπούλου «Ἡ Μινωικὴ γραφὴ». 5) ἀπὸ τὸν πρόεδρο μέλος τῆς Ἀκαδημίας κ. Β. Κριμπᾶ: Σ. Παπανδρέου «Γενικὴ Γεωργία» Ἐπιστημονικὴ ἀνακοινώσεσι: τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἀριστ. Κούζη: «Τὰ ἀνέκδοτα ἱατρικὰ χειρόγραφα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ (σειρὰ Δ')».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἀπὸ τὶς 16 Φεβρουαρίου ὡς τὶς 9 Μαρτίου στὸν «Παρνασσό» ἐκθεση λαογραφικῶν ἔργων τῆς κ. Ἀθηνᾶς Ταρσούλη.

— Ἀπὸ τὶς 8 ὡς τὶς 28 Φεβρουαρίου στὸν «Παρνασσό» ἐκθεση ἐλαιογραφικῶν τοῦ κ. Μίκη Ματσάκη.

— Στὶς 8 Φεβρουαρίου διάλεξη τῆς «Ἐθνικῆς Ἐταιρείας τῶν Λογοτεχνῶν τῆς Ἑλλάδος» στὸν «Παρνασσό» μὲ ὀμιλητὴ τὸν Πρόεδρό της κ. Στράτη Μυριβήλη καὶ θέμα «Πηνελόπη Σ. Δέλτα».

— Στὶς 14 Φεβρουαρίου ὁ κ. Ἀντρέ Ντεσσέν διάβασε, στὴ σειρὰ τῶν φιλολογικῶν ἀπογευματινῶν ποῦ ὀργανῶνουν τὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτούτο καὶ τὸ Θέατρο Τέχνης, στὸ θέατρο Ἀλλίκης, ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Μεγάλο Μῶλον».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀπὸ ἔλλειψη χώρου στὸ ἐρχόμενο.
Ἡ ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

Ε.Π.Ε. ΤΗΣ Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008